

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ALE EDUCAȚIEI

CONSORTIU: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Universitatea de Stat „Alec
Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
(USC)

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 811.135.1`37`25:821.135.1=03.111(043.2)

IORDAN CORINA

**INTERPRETAREA CUVINTELOR-REALITĂȚI DIN OPERA
LUI ION CREANGĂ TRADUSĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ**

**621.04 LEXICOLOGIE ȘI LEXICOGRAFIE; TERMINOLOGIE ȘI
LIMBAJE SPECIALIZATE; TRADUCTOLOGIE**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului de Traducere, Interpretare și Lingvistică
Aplicată, Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific:

Șaganean Gabriela, doctor în filologie, conferențiar universitar

Îndrumători științifici:

1. **Guțu Ion**, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM
2. **Lifari Viorica**, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM
3. **Moloșniuc Viorica**, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM

Componența Comisiei de Doctorat:

1. **Druță Inga**, doctor habilitat în filologie, conferențiar cercetător, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte* al comisiei de doctorat;
2. **Șaganean Gabriela**, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *conducător științific*;
3. **Guțu Ion**, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *referent*;
4. **Prus Elena**, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – *referent*;
5. **Stoianova Inga**, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – *referent*;
6. **Dementieva Diana**, doctor în filologie, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific*.

Susținerea va avea loc pe 6 septembrie, 2024, ora 14.00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Școlii doctorale Științe Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mihail Kogălniceanu 65, blocul III, sala 434.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expedit la 19 iulie, 2024.

Președinte al

Comisiei de

doctorat:

Conducător

științific:

Autor

Druță Inga, dr. hab., conf. cerc.

Șaganean Gabriela, dr., conf. univ.

Iordan Corina

© Iordan Corina, 2024

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	21
BIBLIOGRAFIE	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	28
ADNOTARE	30
ANNOTATION	31
АННОТАЦИЯ	32

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța cercetării

Studierea limbii, a culturii și a traducerii reprezintă un aspect fundamental al cercetării umane, datorită importanței sale vitale în facilitarea comunicării la nivel global. Dată fiind diversitatea limbilor și a culturilor, traducerea a devenit un instrument eficient în procesul de comunicare, schimb cultural și transfer de cunoștințe. Așadar, limba și cultura sunt intrinsec legate una de cealaltă, iar traducerea servește drept punte de legătură între diferite limbi și culturi. Activitatea de traducere, cu rădăcini adânci în istorie, a reprezentat întotdeauna un mijloc de depășire a barierelor lingvistice și culturale ce apar din cauza inevitabilelor diferențe dintre sistemele lingvistice și culturale. Astfel, putem considera că traducerea este nu doar o comunicare între două limbi, ci și între două culturi distincte. Având în vedere această strânsă legătură dintre limbă și cultură, este imposibil să analizăm fenomenul traducerii fără a lua în considerare aspectele culturale.

Inițial practicile și teoriile de traducere se bazau pe traducerea textelor sacre și a celor literare. Cu toate acestea, considerațiile timpurii privind traducerea au ignorat rolul culturii în traducere și au abordat în principal diferențele și problemele lingvistice. Abia în primele decenii ale secolului al XX-lea, traducerea a început să fie recunoscută ca un fenomen care depășește transferul lingvistic pur, constituind un mijloc de comunicare interculturală.

În conformitate cu această schimbare de perspectivă în studiile de traducere, rolul culturii a devenit deosebit de important în traducerile de texte literare ce reflectă aspectele sociale și culturale ale unei societăți. Prin urmare, traducerea literară este, în mare parte, o modalitate de comunicare interculturală, întrucât prezintă o anumită cultură receptorilor altor societăți.

În cadrul interacțiunii interculturale, traducătorii întâlnesc informații care conțin referințe și sugestii culturale specifice, unități numite *cuvinte-realități*. Traducerea acestui tip de cuvinte constituie o provocare serioasă și complexă, implicând redarea adecvată a nuanțelor și a particularităților culturale asociate. Această problemă a preocupat traducătorii și lingviștii încă înainte de formarea traductologiei ca disciplină științifică, evidențiind complexitatea procesului de transmitere a semnificațiilor culturale între limbi și culturi diferite.

În domeniul traductologiei, numeroși lingviști au realizat cercetări cu privire la cuvintele specifice unei culturi, caracteristicile acestora, problemele și strategiile de traducere și au propus diferiți termeni pentru desemnarea cuvintelor-realități și, evident, diverse definiții ale acestora. Termenul *realii* este folosit de mulți autori, dar există și alți termeni, precum *element legat de cultură*, *concept specific culturii* sau *item specific culturii*. Unii cercetători utilizează chiar mai mulți termeni în paralel, cum ar fi *cuvinte-realii* și *exotisme*, sau *realia* și *itemi specifici culturii*.

Dat fiind faptul că termenul cel mai frecvent utilizat este *cuvânt-realia* și că lucrarea de față este scrisă în română, am optat pentru echivalentul său românesc *cuvânt-realitate*, care este mai potrivit în descrierea conceptului de cuvinte ce transmit informație culturală specifică, întrucât subliniază conexiunea lor cu realitățile sociale, culturale și istorice.

Conform studiilor lui S. Vlahov și S. Florin, *realia* derivă din adjectivul latin *realis*, cu semnificația de „real, adevărat, valabil”, evoluând ulterior în limba rusă și bulgară într-un substantiv de gen feminin la singular și plural. În contextul cercetărilor românești de traducere, termenul *realia* este folosit atât în forma sa latină (formă de plural), cât și în forma *realii* sub influența studiilor rusești, însă în această lucrare preferăm termenul *cuvinte-realități*.

Traducerea cuvintelor-realități a fost discutată de către mulți cercetători din domeniul traductologiei, precum R. Leppihalme, P. Newmark, M. Baker, L. Venuti, J.F. Aixelá, J. Pedersen, S. Vlahov, S. Florin, G. Tomahin, V. Vinogradov, I.K. Nagy, M.-T. Boboc, C. Popușoi, M.Ț. Andreici, D. Gheltofan, I. Condrea, G. Șaganean, L. Zbanț ș.a. Modalitățile posibile de a traduce un cuvânt-realitate în textul-țintă variază în funcție de punctul focal predominant, adică optarea pentru o traducere orientată spre textul-sursă sau o traducere orientată spre textul-țintă.

Actualitatea acestei lucrări rezidă în necesitatea de a aborda cu rigurozitate procesul de interpretare a cuvintelor-realități din proza scurtă memorialistică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în vederea traducerii lor în limba engleză. Întrucât opera crengiană constituie fondul patrimonial al literaturii române, traducerea acesteia în alte limbi, cum ar fi engleza, reprezintă o modalitate de a o aduce în atenția unui public mai larg și de a promova cultura și literatura română în lume. Este esențial ca aceste traduceri să fie realizate cu acuratețe și sensibilitate culturală. O teză de doctorat care abordează interpretarea cuvintelor-realități din textul de referință aduce o contribuție valoroasă în domeniul traducerii literare și în înțelegerea procesului de traducere și adaptare culturală a operelor literare românești în context internațional. Astfel, în plan teoretic, teza contribuie la studiile interdisciplinare axate pe definirea, caracteristicile, problemele și strategiile de traducere a cuvintelor-realități, iar în plan aplicativ, aceasta favorizează promovarea competențelor de comunicare interculturală aprofundate prin sensibilizarea vorbitorilor la diferențele lingviculturale dintre română și engleză.

Scopul și obiectivele tezei

În prezenta lucrare ne propunem drept **scop** analiza strategiilor de traducere din română în engleză a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* prin prisma aspectelor semantico-funcționale. Pentru atingerea scopului enunțat, au fost formulate următoarele **obiective**:

- 1) realizarea unui studiu diacronic al conceptului de *cuvânt-realitate*;
- 2) examinarea aspectelor definitorii ale *cuvântului-realitate*;

3) analiza tipologiei și a criteriilor de clasificare a cuvintelor-realități în baza cercetărilor existente;

4) elaborarea propriei clasificări a cuvintelor-realități urmând criteriul tematic;

5) cercetarea specificităților lingviculturale ale limbajului crengian;

6) identificarea cuvintelor-realități în opera lui I. Creangă și clasificarea acestora conform criteriului tematic;

7) analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din perspectiva strategiilor de traducere;

8) identificarea și compararea strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă.

Obiectul cercetării în cadrul studiului nostru îl reprezintă cuvintele-realități și problema traducerii acestora.

Ipoteza de cercetare

În cadrul cercetării de față s-au luat în considerare următoarele ipoteze:

1) procesul de traducere a cuvintelor-realități din limba română în limba engleză este influențat de diferențele culturale, lingvistice și pragmatice ale funcționării celor două limbi, reflectate în tabloul lingvistic și cultural specific fiecărei limbi;

2) strategiile de traducere adoptate în transpunerea acestor cuvinte-realități în limba engleză pot varia în funcție de contextul cultural și lingvistic al limbii-țintă, determinând astfel modul în care aceste cuvinte sunt receptate și interpretate de către traducător și, respectiv, de către publicul-țintă.

Corpusul materialului faptic

Analiza a fost realizată în baza unui corpus semnificativ de 1057 de exemple selectate din proza memorialistică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, dintre care 357 de exemple de cuvinte-realități din textul-sursă (TS), 354 de exemple din textul-țintă 1 (TȚ1) – traducere realizată de către A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood*, și 346 de exemple din textul-țintă 2 (TȚ2) – traducere efectuată de către A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood*. Numărul mai mic de exemple din textele-țintă în raport cu textul-sursă se explică prin adoptarea strategiei de *omisiune*, potrivit căreia unele cuvinte-realități din textul-sursă nu sunt reflectate în mod explicit în traducere.

Metodologia cercetării științifice adoptată în această lucrare se bazează pe studiile din domeniul lingvisticii, furnizând un cadru teoretic solid și sistematic pentru investigație. În elaborarea acestei teze s-a recurs la utilizarea unui spectru diversificat de metode de cercetare, atât cantitative, cât și calitative, pentru a obține o înțelegere comprehensivă și detaliată a subiectului abordat.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării rezultă atât din scopul și obiectivele propuse, cât și din metodologia aplicată în cadrul prezentei teze. De o semnificație deosebită este faptul că această lucrare cercetează pentru prima oară aspectele semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în două traduceri distincte: *Memories of My Boyhood* de A. Cartianu și R.C. Johnston și *Recollections from Childhood* de A.L. Lloyd. Această abordare originală aduce o contribuție semnificativă în domeniul studiilor traductologice și literare, oferind o nouă perspectivă asupra procesului de transpunere și interpretare a operei crengiene în mediul cultural al limbii engleze.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de doctorat include: adnotări în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, împărțite în subcapitole, concluzii generale și recomandări (157 de pagini de text de bază), bibliografie, ce constă din 199 de titluri, 6 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: cuvânt-realitate, cuvânt-reală, element legat de cultură, concept specific culturii, item specific culturii, traducere, limba română, limba engleză, lingvocultură, tabloul lingvistic al lumii, tipologie, strategie de traducere, aspecte semantico-funcționale, Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1, intitulat *Abordarea evolutivă și definirea conceptului de cuvânt-realitate*, începe cu o privire de ansamblu asupra literaturii de specialitate din domeniul lingvisticii în care sunt conturate aspectele teoretice legate de interdependența dintre limbă și cultură, după care urmează un studiu diacronic al conceptului de cuvânt-realitate și abordarea aspectelor definitorii ale acestuia.

În acest scop sunt prezentate interpretările noțiunii de cultură lansate de diverși cercetători, precum: W.B. Gudykunst, Y.Y. Kim, C. Thriveni, L.A. Samovar, R.E. Porter. Problema cu privire la relația dintre limbă și cultură s-a aflat în sfera de interese a unor cercetători precum: V. Maslova, W. von Humboldt, P. Sapir, P. Swiggers, K. Risager, N. Tolstoi, R. Jakobson, D. Ludden, N. Jinkin, A. Guțu. De asemenea, este cercetată legătura dintre limbă, cultură și gândire din perspectiva lingviștilor W. von Humboldt, A. Potebnea, E. Sapir ș.a. Între limbă și cultură există o conexiune directă și inseparabilă. Limba reprezintă o componentă fundamentală a culturii. Aceasta este atât un depozit al valorilor culturale ale unei națiuni, cât și un instrument pentru asimilarea acestor valori. Însăși existența limbii ca fenomen e imposibilă fără cultură, la fel cum și existența culturii este de neconceput fără limbă. De asemenea, trebuie subliniat faptul că limba constituie un instrument și o condiție pentru existența culturii, iar cultura reprezintă o amintire istorică, fiind un mijloc de stocare și de difuzare a diferitelor informații sociale și culturale despre realitatea omului. În limba unei societăți sunt reflectate multe dintre caracteristicile poporului: modul de viață, tradițiile, credința, atitudinile, realizările tehnice, științifice și artistice etc., acestea fiind descrise folosind limba societății, și anume cuvintele-realități. Cuvintele-realități reflectă aspectele vieții unei societăți și a unui popor în limba căruia acestea au apărut, iar datorită acestui fapt, unitățile lexicale în discuție constituie exponenții identității culturale și naționale. Anume prin intermediul acestor cuvinte poate fi observată legătura strânsă dintre limbă și cultură. Cuvintele-realități sunt utilizate de purtătorii unei culturi în toate domeniile vieții: sociale, economice, politice, spirituale, și adesea sunt reflectate în textele scrise și orale, care sunt apoi supuse procesului de traducere.

Un segment distinct al conținutului capitolului se axează pe discuția referitoare la tabloul lingvistic al lumii ca o reflecție a etosului național, constituind un domeniu de interes pentru cercetători precum: W. von Humboldt, V. Maslova, R. Grzegorzycykowa, E. Coșeriu, E. Lacusta ș.a. Explorarea conceptului de *tablou lingvistic al lumii* dezvăluie o conexiune profundă și esențială între limbă și cultură. Acest concept central în cercetările lingvistice și antropologice pune în lumină modul în care limbajul unei comunități transmite și modelează nu doar informația, ci și percepțiile, valorile și perspectivele culturale ale vorbitorilor săi. Prin analiza subtilităților

reflectate în vocabular, structura gramaticală și alte caracteristici lingvistice, cercetătorii obțin o înțelegere mai profundă a modului în care cultura este încorporată și transmisă prin intermediul limbii. Astfel, tabloul lingvistic al lumii reprezintă un instrument esențial pentru înțelegerea complexității relației dintre limbă și cultură, evidențiind modul în care aceste două aspecte se intersectează și se influențează reciproc în procesul de construire și interpretare a realității.

În acest capitol, de asemenea, este supus cercetării conceptul de cuvânt-realitate. Studiul diacronic demonstrează că de-a lungul timpului cercetătorii au încercat să găsească cel mai exact termen pentru a desemna conceptul de cuvânt-realitate: *realia*, *cuvânt-realial*, *element legat de cultură*, *concept specific culturii*, *item specific culturii*, *lexic fără echivalență*, *cuvânt cultural*, *ciocnire culturală*, *cuvânt legat de cultură*, *cuvânt marcat cultural*, *împrumut neîntrădăcinat*, *referință culturală extralingvistică*, *referință extralingvistică legată de cultură*, *referință culturală*, *termen legat de cultură* ș.a. Termenii propuși au în comun faptul că reprezintă lexeme ce nu au un echivalent exact în alte limbi și se caracterizează prin colorit național, însă niciunul dintre ei nu relevă complet conținutul conceptului de cuvânt-realitate, cu excepția termenului *realia*, acesta fiind și cel mai des utilizat în lucrările cercetătorilor. În lucrarea de față utilizăm termenul *cuvinte-realități*.

Termenul *cuvinte-realități* este menționat în lucrările recente ale unor cercetători precum: I. Druță, în *Tehnici și strategii de traducere în versiunile românești ale romanului Maestrul și Margareta de Mihail Bulgakov* (2019) [7], L. Zbanț, în lucrarea *Abordarea traducerii literare prin prisma tabloului lingval al lumii* (2019) [20], și V. Lifari, în *Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală* (2023) [11].

Deși acest termen este rar întâlnit în literatura academică în limba română, considerăm că este mai adecvat în descrierea conceptului de cuvinte ce transmit informație culturală, întrucât subliniază conexiunea lor cu realitățile sociale, culturale și istorice. În plus, noțiunea de *cuvânt-realitate* se integrează mai corespunzător specificului morfologic și fonetic al limbii române, fără a implica dificultăți de flexiune sau adaptare.

Pe lângă faptul că lingviștii apelează la diverși termeni pentru desemnarea cuvintelor-realități, ei oferă și diferite definiții ale acestora. Astfel, analizând definițiile formulate de către diferiți lingviști pentru termenul *cuvinte-realități*, am reușit să identificăm trei caracteristici esențiale care ilustrează natura și complexitatea acestui termen:

- *cuvintele-realități au un colorit național și/sau istoric*: această caracteristică evidențiază faptul că cuvintele-realități poartă o încărcătură culturală și istorică semnificativă. Ele sunt strâns legate de specificul unei anumite culturi sau națiuni și pot reflecta aspecte importante

ale istoriei sau tradițiilor acestora. Astfel, ele devin parte integrantă a identității culturale și naționale;

- *cuvintele-realități desemnează realitățile vieții unei națiuni*: această caracteristică indică faptul că cuvintele-realități nu sunt simple unități lingvistice, ci sunt cuvinte care denumesc aspecte sau obiecte specifice culturii și vieții unei anumite națiuni sau comunități. Ele pot fi legate de obiceiuri, tradiții, evenimente istorice sau aspecte distinctive ale culturii respective;
- *cuvintele-realități, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi și prezintă dificultăți în procesul de traducere*: această caracteristică subliniază un aspect crucial al cuvintelor-realități – faptul că ele sunt adesea greu de tradus în alte limbi fără a pierde nuanțele culturale și semnificațiile profunde. Ele pot reprezenta adevărate provocări pentru traducători, deoarece nu există întotdeauna echivalente perfecte în limba-țintă. Acest aspect pune în evidență importanța înțelegerii profunde a culturii și a contextului cultural pentru a realiza traduceri precise și adecvate ale acestor termeni.

Prin aceste caracteristici, cuvintele-realități devin elemente semnificative în studiul limbii, culturii și traducerii, contribuind la înțelegerea complexității relației dintre limbă și cultură și la identificarea provocărilor întâmpinate în procesul de traducere a elementelor culturale specifice.

Sintetizând definițiile oferite de numeroși cercetători, considerăm că **cuvintele-realități** sunt cuvinte purtătoare de informație culturală, aparținând unei anumite culturi, limbi, țări, națiuni, localități etc.; acestea desemnează realitățile vieții unei națiuni: viața cotidiană, cultura, dezvoltarea socială și istorică; iar dat fiind faptul că, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi, aceste cuvinte tind să pună probleme serioase de traducere, necesitând o abordare specială în procesul de redare din limba-sursă în limba-țintă.

Capitolul 2, *Cuvintele-realități din perspectiva traductologică și tipologia acestora*, constituie un studiu comprehensiv ce abordează aspectele esențiale ale traducerii literare și a cuvintelor-realități. În acest sens, sunt examinate perspectivele variate asupra traducerii literare în cadrul cercetării traductologice, evidențiind contribuțiile și abordările semnificative ale unor autori precum: E. Coșeriu, G. Lungu-Badea, P. Qvale, R. Alvarez, M. Carmen-Africa Vidal, V. Komissarov, A. Fiodorov, I. Condrea, I. Druță, A. Guțu, I. Krivoturov, D. Pascaru, G. Șaganean, L. Zbanț, ș.a.

În continuare sunt analizate strategiile utilizate în traducerea cuvintelor-realități, acoperind atât strategiile globale, cât și cele locale. Această analiză include contribuțiile importante ale unor cercetători precum: L. Venuti, R. Leppihalme, D.D. Mihalache, M.-T. Boboc, S. Vlahov, S. Florin, P. Newmark, Z. Proșina, G. Tomahin, V. Vinogradov, J. Diaz Cintas, A. Remael și L. Latâșev.

Trecând în revistă toate strategiile de traducere a cuvintelor-realități, putem afirma că printre cele mai importante, menționate de majoritatea cercetătorilor, se numără: *împrumutul*, *calchierea*, *adăugirea*, *traducerea descriptivă* și *analogia*. Literatura de specialitate nu are o poziție uniformă în ceea ce privește numărul strategiilor de traducere a cuvintelor-realități sau denumirea lor. Inconsecvența se observă prin faptul că aceeași strategie este denumită diferit de către autori: *împrumutul* (J. Diaz Cintas și A. Remael) poate fi numit și *transfer direct* (R. Leppihalme) sau chiar poate avea patru denumiri: *transfer/cuvânt împrumutat/transcriere/transliterare* (P. Newmark); *calcul* este numit și *traducere literală* (M.-T. Boboc; J. Diaz Cintas și A. Remael) etc.

Examinând minuțios zece taxonomii elaborate de lingviști (R. Leppihalme, D.D. Mihalache, M.-T. Boboc, S. Vlahov/S. Florin, P. Newmark, Z. Proșina, G. Tomahin, V. Vinogradov, J. Diaz Cintas/A. Remael și L. Latășev), am decis să adoptăm taxonomia propusă de lingvista R. Leppihalme pentru realizarea analizei corpusului de exemple selectate (în capitolul 3). Alegerea acestei taxonomii se justifică prin structura sa clară și sistematică, care facilitează clasificarea strategiilor de traducere, ceea ce ne-a ajutat la analiza eficientă și riguroasă a corpusului de exemple. De asemenea, taxonomia propusă de R. Leppihalme este susținută de o fundamentare teoretică solidă și se bazează pe cercetări și studii relevante din domeniul traductologiei.

Lingviștii abordează noțiunea de *cuvânt-realitate* din multiple perspective, evidențiind diverse aspecte și furnizând taxonomii variate. Aceste taxonomii sunt elaborate conform unor criterii specifice, cum ar fi: spațiul, timpul și tematica. Cele mai numeroase taxonomii au fost realizate urmând criteriul tematic. În prezent nu există o clasificare unică pentru cuvintele-realități din punctul de vedere al tematicii, motiv pentru care lingviștii propun diferite clasificări, bazându-se pe principii mai mult sau mai puțin asemănătoare. Analizând clasificările mai multor lingviști, cum ar fi P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen, J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino, am ajuns la concluzia că cea mai desfășurată clasificare, atât din punctul de vedere al complexității, cât și din punctul de vedere al numărului de exemple, este cea realizată de către S. Vlahov și S. Florin.

În baza studiului am convenit să acceptăm următoarele tipuri de cuvinte-realități: 1) cuvinte-realități geografice; 2) cuvinte-realități etnografice; 3) cuvinte-realități sociopolitice. Aceste categorii, la rândul lor, se divizează în subcategorii.

În continuare sunt examinate particularitățile lingvoculturale ale limbajului utilizat de către I. Creangă în contextul traducerii literare și sunt furnizate exemple de elemente specifice ale culturii românești, cum ar fi proverbele și zicătorile, fragmente de cântece populare și expresii

populare, care au fost folosite de autor pentru a conferi textului un caracter profund național și un stil autentic popular. De asemenea, sunt identificate dificultățile ce apar în procesul de traducere a operei crengiene.

În partea finală a acestui capitol este descris procesul de constituire a corpusului factologic. Această secțiune conține o analiză detaliată a aspectelor legate de cuvântul-realitate și traducerea sa în contextul operei lui I. Creangă, incluzând informații despre traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd, traducerile acestora *Memories of My Boyhood* și *Recollections from Childhood*, perioada în care acestea au fost realizate, particularitățile cuvintelor-realități în ceea ce privește aspectul fonetic și grafic, precum și structura și forma gramaticală.

Cuvintele-realități ce alcătuiesc corpusul selectat se împart în două categorii după criteriul complexității formale: 1) cuvinte simple (monomembre); 2) unități sintagmatice (numite și sintagme). Cercetarea efectuată din perspectivă morfologică ne-a permis să observăm că lexemele simple sunt substantive ca parte de vorbire. Predominanța acestora poate fi explicată prin funcția esențialmente denominativă a cuvintelor-realități. Printre procedeele productive de formare a cuvintelor-realități enumerăm: *derivarea* și *compunerea sintagmatică*. În urma studiului realizat pe baza corpusului selectat (357 de cuvinte-realități), am efectuat clasificarea structurală a cuvintelor-realități identificate în opera *Amintiri din copilărie*. Cele mai frecvente s-au dovedit a fi *lexemele simple* (în număr de 239), fiind urmate de *unitățile sintagmatice* (în număr de 118). Unitățile sintagmatice sunt grupate în patru subcategorii: *sintagme bimembre*, *sintagme trimembre*, *sintagme tetramembre* și *sintagme polimembre*. Cel mai numeros grup este reprezentat de unitățile sintagmatice bimembre, acestea fiind urmate de cele trimembre și tetramembre și, în final, de cele polimembre, alcătuite din cuvinte aparținând diferitor părți de vorbire. Modelul S1 + S2 constituie cea mai productivă unitate sintagmatică bimembră, iar structura S1 + S2 + S3 înregistrează cea mai înaltă productivitate printre polisinsiapsiile studiate.

Capitolul 3, intitulat *Aspecte semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din română în engleză în opera lui Ion Creangă*, abordează fenomenele de monosemie și polisemie în ceea ce privește cuvintele-realități, clasificarea acestora în contextul operei lui I. Creangă și procesul de traducere a acestora în limba engleză din perspectivă semantico-funcțională.

În acest scop, identificăm exemple de cuvinte-realități în proza memorialistică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, clasificându-le în trei categorii esențiale: *geografice*, *etnografice* și *sociopolitice*. Cuvintele-realități etnografice s-au evidențiat ca fiind categoria predominantă (249 de exemple), ilustrând astfel accentul pus de autor pe aspectele legate de viața cotidiană, activitatea profesională, artă, cultură și caracterizările etnice. În contrast, cuvintele-realități geografice și cele sociopolitice au fost întâlnite în proporții mai reduse, cu 78 și, respectiv, 30 de

exemple. Această distribuție reflectă atenția acordată de către autor detaliilor cotidiene și culturale, în timp ce interesul pentru aspectele geografice și sociopolitice a fost mai limitat.

În continuare efectuăm o analiză amănunțită a fenomenelor de *monosemie* și *polisemie*. Cuvintele-realități reprezintă un aspect fascinant al limbii, în care semnificația unui lexem este profund ancorată în contextul cultural și social. În unele situații, aceste cuvinte pot fi **monosemantice**, adică să aibă un singur sens specific și bine delimitat în interiorul unui cadru cultural sau social. Exemple elocvente pot fi găsite în proza biografică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [3] în rândul toponimelor (*Deleni, satul Topolița, mahalaua Condreni, podul Cărăgiței ș.a.*), al antroponimelor (*bădița Vasile a Iliaei, moș Bodrângă, Smărăndița popii, Nic-a lui Costache, Toader a Catincăi, părintele Ioan, vornicul Nic-a Petricăi, dascălul Iordache ș.a.*), al sărbătorilor (*Bobotează, Sfântul Foca, Miezul-Păresii, Buna Vestire, Florii, Vinerea Seacă, Sâmbăta Paștelui ș.a.*) etc. În aceste cazuri, sensul cuvintelor-realități este adesea clar și univoc în cadrul culturii respective, contribuind la conturarea identității și a asemănărilor culturale.

Cu toate acestea, cuvintele-realități nu întotdeauna sunt definite de o singură semnificație. Uneori aceste lexeme se pot caracteriza prin **polisemie**, adică pot avea mai multe sensuri sau conotații în funcție de contextul în care sunt utilizate. Spre exemplu, un lexem folosit pentru a descrie un obiect tradițional ar putea să nu se limiteze doar la aspectul fizic sau la funcționalitatea acestuia, ci ar putea să capete și conotații legate de simbolism cultural sau de practici sociale specifice. Astfel, același cuvânt poate să îmbrace multiple valențe de semnificație, extinzându-se dincolo de simpla sa denumire și reflectând diversitatea și complexitatea culturii și a societății în care este folosit.

Trebuie să evidențiem faptul că, în sfera vocabularului polisemantic, nu orice semnificație atribuită unui lexem îi conferă acestuia statutul de cuvânt-realitate. Această constatare subliniază complexitatea și subtilitățile întâlnite în procesul de interpretare și utilizare a cuvintelor care posedă multiple sensuri.

Atunci când traducătorul transpune un text, în special în cadrul literaturii, acesta se confruntă adesea cu dileme semantice complexe legate de interpretarea și transpunerea corectă a sensurilor polisemantice ale cuvintelor. Este esențial să se țină cont de contextul cultural, istoric și lingvistic al textului-sursă, precum și de intenția autorului și de sensibilitatea semantică a receptorului final.

Astfel, în timpul procesului de traducere, traducătorul trebuie să exercite o judecată subtilă în alegerea nuanțelor de sens care păstrează coerența și autenticitatea textului original. În unele cazuri, anumite nuanțe de sens pot fi atenuate sau adaptate pentru a se potrivi mai bine în cadrul

cultural și lingvistic al limbii-țintă, în timp ce altele pot fi exprimate în mod explicit sau interpretate într-un mod care reflectă înțelesul și subtilitățile originale ale textului-sursă.

Prin urmare, procesul de traducere nu este doar o simplă transferare a cuvintelor dintr-o limbă în alta, ci o activitate complexă și sofisticată care implică interpretare, adaptare și alegere delicată a nuanțelor semantice, în special atunci când se lucrează cu lexeme polisemantice care posedă multiple sensuri și conotații.

Luând drept exemplu cuvântul *știubei* (**TS**: *Și cu câtă carte știu, cu câtă nu știu, peste câțiva ani pot s-ajung dichiu la vrun mitoc și să strâng un știubei plin de galbeni, ca părintele Chirilaș, de la jugărit, din Vânătorii Neamțului* [3, p. 231-232].), putem observa cum polisemia acestui lexem oferă multiple dimensiuni semantice, dar nu fiecare dintre acestea îl transformă într-un cuvânt-realitate. Acest lexem are trei sensuri distincte: primul se referă la un stup primitiv, al doilea la un vas confecționat dintr-un trunchi scobit, folosit pentru a păstra diverse obiecte casnice, iar al treilea desemnează un trunchi scorbuos folosit ca ghizd la o fântână mică. În scopul ilustrării acestei concepții, putem investiga modalitatea în care I. Creangă integrează lexemul în cauză în cadrul operei sale *Amintiri din copilărie*. În acest context literar, *știubei* dobândește semnificația secundară, sugerând un obiect destinat depozitării diverselor bunuri în contextul gospodăresc. Prin urmare, acesta devine un cuvânt-realitate, manifestând o funcționalitate anumită în portretizarea obiectelor și a experiențelor cotidiene.

Analizând textele-țintă, constatăm că traducătorii au adoptat o abordare potrivită în selectarea corespondențelor pentru cuvântul-realitate *știubei*, recurgând la strategia de traducere *adaptare culturală* (**TT1**: *I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vânătorii Neamțului, amassed from carting wood* [4]. **TT2**: *With all the learning I've got and haven't got, a few years from now I'd be the head of a religious hostel, and making pots of money out of forestry and pasturage dues, like that Father Chirilas in Vânătorii Neamțului* [5, p. 118]). Aceste alegeri lingvistice reflectă eforturile traducătorilor de a transpune sensul și conotațiile cuvântului *știubei* într-un cadru cultural și lingvistic relevant pentru publicul-țintă. Aplicând strategia de *adaptare culturală*, traducătorii reușesc să păstreze integritatea și coerența semantică a textului original, asigurând, în același timp, o înțelegere adecvată a mesajului de către receptorii-țintă.

Un loc important în lucrare îl ocupă aspectele semantico-funcționale, în special studierea *strategiilor de traducere* la care au recurs traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd pentru traducerea cuvintelor-realități din proza biografică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, optând în acest sens pentru clasificarea R. Leppihalme, care propune următoarele strategii de

traducere: 1) transferul direct (direct transfer); 2) calcul (calque); 3) adăugirea (addition); 4) adaptarea culturală (cultural adaptation); 5) termenul supraordonat (superordinate term); 6) explicitarea (explicitation); 7) omisiunea (omission) [10].

Pentru a analiza traducerea cuvintelor-realități din această operă (textul-sursă), am ales două traduceri realizate de către A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood* – textul-țintă 1 și A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood* – textul-țintă 2.

Un exemplu de **cuvânt-realitate geografic** este lexemul *dumbravă*.

TS: Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, <i>dumbravă</i> și alte locuri dragălașe ce lăsam în urmă-ne scoteam câte-un suspin adânc din piepturile noastre! [3, p. 233]	TȚ1: Every well, stream, valley, <i>glade</i> and other favourite place that we left behind drew a deep sigh from our breasts! [4]	TȚ2: For each spring, each brook, each dear little valley and <i>wood</i> we left behind, we heaved a deep sigh. [5, p. 121]
--	---	---

Strategia utilizată de către traducători în ambele texte-țintă este *adaptarea culturală*. În TS, cuvântul *dumbravă* este folosit pentru a descrie un loc „dragălaș”, care evocă o senzație de frumusețe și nostalgie și poate fi interpretat ca o „pădure tânără și nu prea deasă” [27]. În traducerea textului în limba engleză TȚ1, *dumbravă* este tradus ca *glade*, un lexem care indică o zonă deschisă în mijlocul unei păduri [29], adesea acoperită cu iarbă sau cu alte tipuri de vegetație mai joasă. *Glade* poate fi o mică poiană în mijlocul unei păduri sau o zonă deschisă între copaci [29], [26], [28] și sugerează o imagine de lumină și spațiu într-un mediu în general umbros și dens precum o pădure. Prin urmare, putem afirma că *glade* este un element constitutiv al conceptului mai larg de *dumbravă*, aceste lexeme descriind o relație de incluziune.

În TȚ2, traducerea cuvântului *dumbravă* este *wood*, care se referă în general la o zonă cu arbori, de obicei, mai mică decât o pădure [29]. *Wood* se poate referi și la o pădure tânără sau la o zonă de arbori cu o densitate mai redusă. Acest lexem reprezintă un concept mai general decât *glade*. Contextul adițional din TȚ2, care menționează determinanții *dear little*, adaugă o notă de afecțiune și intimitate, păstrând astfel o nuanță de sens similară cu cea din TS.

În ambele traduceri se păstrează ideea de a lăsa în urmă locuri plăcute și de a evoca o anumită reacție emoțională, exprimată în TS printr-un „suspın adânc din piepturile noastre”. În concluzie, corespondenții lexemului *dumbravă* în textele-țintă implică alegeri lingvistice și stilistice specifice, care păstrează în mare parte sensul general al cuvântului-sursă, dar adaugă și nuanțe de sens și expresivitate în funcție de contextul și intenția traducătorului. Totuși, traducătorii

nu păstrează în totalitate specificitatea semantică a lexemului original și nici conotațiile culturale asociate cu acesta.

În viziunea noastră, o soluție traductivă adecvată ar fi lexemul *grove*, care se referă la o zonă mică cu copaci tineri și arbuști [29]. În contextul propoziției excerptate, *grove* ar fi mai potrivit pentru a transmite ideea de zonă mică și drăgălașă de copaci tineri și arbuști. Lexemul respectiv, de asemenea, are o conotație mai specifică de loc pitoresc, sugerând o imagine vizuală plăcută și atrăgătoare.

Prin urmare, ținând cont de dimensiunea și densitatea vegetației, caracteristicile vizuale și emoționale, precum și de folosirea în contexte similare, se poate argumenta că lexemul englezesc *grove* este un corespondent mai potrivit pentru cuvântul-realitate românesc *dumbravă* din propoziția menționată *supra*, păstrând astfel specificitatea semantică, emoțională și vizuală a acesteia.

Un exemplu de **cuvânt-realitate etnografic** este lexemul *covrig*.

TS: <i>Și eu, neastâmpărat cum eram, ba ieșeam la pârlaz, când trecea cu mortul pe la poarta noastră și-l boscorodeam cu cimilitura: [...] ba îl petreceam până la biserică și apoi veneam acasă cu sânul încărcat de covrigi, mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului, de se încruceau tata și mama când mă vedeau cu dânsule. [3, p. 169]</i>	TT1: <i>Or again, I would walk in the procession to the church and return with my shirt stuffed full of pretzels, sour-sweetish apples, walnuts in tinsel, carobs and dried figs from the dead man's tree, so laden that my father and mother crossed themselves with wonder when they saw me with such goodies. [4]</i>	TT2: <i>Sometimes I followed the corpse to church, and came home again with my shirt full of cracknels and apples, gilded walnuts, locust beans and figs filched off the funeral tree that in our parts is hung with offerings in memory of the dead. [5, p. 26]</i>
---	--	--

Conform Dicționarului explicativ al limbii române [27], cuvântul românesc *covrig* desemnează un „produs alimentară în formă de inel, uneori răsucit, preparat din făină de grâu și presărat cu sare, mac, susan, chimen”. Covrigul este o gustare de patiserie tradițională, care are o istorie bogată în România. Există diverse teorii cu privire la originea acestuia, dar mulți istorici cred că a fost inventat în regiunea Anatoliei din Turcia de azi, înainte de a fi adus în Europa de către otomani în secolul al XV-lea. În timp, covrigul a devenit popular în întreaga Europă și a fost adaptat în diferite moduri în funcție de cultura și gusturile locale. În România, este posibil că produsul în cauză să fi fost adus în timpul perioadei de dominație otomană din secolul al XVIII-

lea [17], dar acest lucru nu poate fi afirmat cu certitudine. Potrivit unei alte teorii, covrigul a apărut pentru prima dată în orașul Buzău, în secolul al XIX-lea, fiind introdus de vânzătorii greci [8].

Covrigii românești se diferențiază de covrigii germani sau austrieci prin forma lor rotundă și prin umplutura adesea folosită, cum ar fi susanul, macul, brânza sau ciocolata. După anul 1989, covrigul românesc a început să cunoască alte forme de pregătire, cum ar fi: împletit, despletit, simplu etc. [9]. În prezent, covrigul este o gustare populară și accesibilă, apreciată pentru gustul său crocant și pentru varietatea de arome și umpluturi disponibile. De asemenea, covrigul a devenit un simbol al bucătăriei tradiționale românești și este adesea asociat cu amintirile copilăriei și cu momentele de relaxare și plăcere.

Acțiunea în TS are loc în secolul al XIX-lea. Prin urmare, putem deduce că autorul face referire la covrigul sub formă de inel, care era o gustare obișnuită în România în acea perioadă. De asemenea, ținem să remarcăm că lexemul *covrig* are o încărcătură culturală și tradițională, precum și o istorie și o tradiție în România.

În textele-țintă, traducătorii au optat pentru *adaptarea culturală* pentru a reda cuvântul-realitate românesc. În TȚ1 identificăm cuvântul *pretzel*, care este utilizat în special în limba engleză americană, comportând o semnificație culturală specifică în această limbă și având corespondentul românesc *covrig împletit*, deși există unele diferențe subtile în aspectul și în rețeta de preparare a acestora. Din punct de vedere semantic, *pretzel* este un hiponim al cuvântului *covrig*. În TȚ2, *cracknel* este un lexem tipic culturii britanice, care se referă la un fel de biscuiți crocanți și sărați [29] și este mai puțin folosit în limba engleză contemporană, comparativ cu cel din TȚ1. În acest caz, traducătorul a ales să folosească un cuvânt mai puțin specific pentru a descrie produsul menționat în TS, probabil din considerente de claritate și concizie. În ambele texte-țintă, lexemul *covrig* este asociat cu alte alimente și fructe, cum ar fi merele, nucile, smochinele și roșcovele, care sunt oferite ca ofrande în memoria defunctului. Aceste alimente au o semnificație culturală importantă în contextul specific al TS, fiind adesea asociate cu tradițiile și obiceiurile locale legate de înmormântări și de comemorarea morților.

Bazându-ne pe o analiză semantică riguroasă, propunem o variantă mai precisă pentru traducerea lexemului *covrig*, și anume *ring-shaped pretzel*, menționând forma specifică a acestui produs de patiserie.

Un exemplu de **cuvânt-realitate sociopolitic** este lexemul *vornic*.

TS: *Cam pe înserate, ne luăm târâș, cu moș Bodrângă cu tot, și ne băgăm într-o cinstită* **TȚ1:** *About nightfall we all, not forgetting old Bodrîngă, betook ourselves to a* **TȚ2:** *Late that night, we all shuffled off, old Bodrîngă and the rest of us, to a well-known*

crâșmă, la fata vornicului de respectabile tavern belonging tavern belonging to the la Rădășeni, unde mai multă to the daughter of the mayor at daughter of the mayor of lume se aduna de dragostea Rădășeni, where more people Rădășeni, where a lot of crâșmăriței decât de dorul would come for love of the people came rather for love of vinului; căci era și frumoasă, hostess than for any urge to the landlady than the liquor, bat-o hazul s-o bată! [3, p. 218] drink wine; and lovely she was, for by the living God, she was too, a blessing upon her! [4] beautiful. [5, p. 97]

Cuvântul-realitate *vornic* comportă o semnificație specifică culturii românești și are rădăcini în perioada feudală. În trecutul istoric al Moldovei și Țării Românești, *vornicul* era unul dintre cei mai importanți slujitori ai domnitorului, având atribuții administrative, judecătorești și militare, precum și responsabilitatea de a gestiona colectarea impozitelor și organizarea trupelor militare. *Vornic* este de origine slavonă, provenind de la cuvântul *dvor'nikŭ*, care înseamnă *funcționar al curții* [27]. În documentele din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, datate cu anul 1389, lexemul *vornic* a fost menționat pentru prima dată. *Vornicul* de atunci era un demnitar de rang înalt la curtea domnească, având atribuții importante în administrația justiției pe întreg teritoriul țării [2, p. 37].

În perioada modernă, cuvântul-realitate *vornic* și-a pierdut în mare parte din semnificația sa istorică și a fost înlocuit de lexemul *primar*. Cu toate acestea, în cultura românească contemporană, *vornicul* rămâne un simbol al puterii și al autorității, fiind adesea utilizat în literatură, artă și media ca referință la perioada feudală și la trecutul istoric al României.

În urma analizei textelor-țintă, se poate constata faptul că traducătorii au optat pentru strategia de *adaptare*, utilizând lexemul *mayor* – cuvânt care desemnează funcția de primar al unei localități [29]. Deși cele două cuvinte denumesc funcții similare în cadrul administrației locale, există diferențe semantice între ele. Astfel, *mayor* este mai general decât *vornic*, putând fi utilizat pentru a desemna funcția de primar în orice țară sau regiune a lumii, în timp ce *vornic* are o semnificație specifică istorică și culturală, fiind legat de tradiția și cultura românească.

În concluzie, deși *mayor* poate fi considerat un corespondent funcțional pentru *vornic* în contextul dat, utilizarea acestuia poate duce la o pierdere de semnificație culturală și istorică, fapt pentru care ar fi preferabil să se folosească un corespondent mai specific, cum ar fi redarea lexemului original prin *transfer direct* și folosirea unei note de subsol pentru a oferi o explicație succintă a semnificației acestuia, cum ar fi: a high-ranking official in the feudal administration of Wallachia and Moldavia, with administrative, military, and judicial functions, responsible for overseeing tax collection and the organization and maintenance of military troops.

Totodată, am identificat strategiile de traducere cel mai des utilizate de către traducători, pentru a constata dacă traducătorii au optat pentru orientarea către cultura-țintă sau pentru păstrarea culturii textului-sursă. Analizând traducerea cuvintelor-realități geografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 231 de exemple în total, dintre care 78 de exemple din textul-sursă, 77 de exemple din textul-țintă 1 și 76 de exemple din textul-țintă 2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) textul-țintă 1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 53 de exemple (67,94%); calc – 2 exemple (2,56%); adaptare culturală – 5 exemple (6,41%); termen supraordonat – 4 exemple (5,12%); omisiune – 1 exemplu (1,28%); combinație de strategii – 12 exemple (15,38%); eroare de traducere – 1 exemplu (1,28%);

b) textul-țintă 2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 55 de exemple (70,51%); calc – 1 exemplu (1,28%); adaptare culturală – 6 exemple (7,69%); termen supraordonat – 1 exemplu (1,28%); omisiune – 2 exemple (2,56%); combinație de strategii – 11 exemple (14,10%); eroare de traducere – 2 exemple (2,56%).

Prin urmare, *transferul direct* este strategia de traducere cel mai des utilizată în procesul de traducere a cuvintelor-realități geografice în ambele texte-țintă.

Analizând traducerea cuvintelor-realități etnografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 741 de exemple în total, dintre care 249 de exemple din textul-sursă, 248 de exemple din textul-țintă 1 și 244 de exemple din textul-țintă 2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) textul-țintă 1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 27 de exemple (10,84%); adaptare culturală – 91 de exemple (36,54%); termen supraordonat – 27 de exemple (10,84%); explicitare – 13 exemple (5,22%); omisiune – 1 exemplu (0,40%); combinație de strategii – 82 de exemple (32,93%); eroare de traducere – 8 exemple (3,21%);

b) textul-țintă 2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 44 de exemple (17,67%); calc – 1 exemplu (0,40%); adaptare culturală – 81 de exemple (32,53%); termen supraordonat – 30 de exemple (12,04%); explicitare – 9 exemple (3,61%); omisiune – 5 exemple (2%); combinație de strategii – 69 de exemple (27,71%); eroare de traducere – 10 exemple (4,01%).

Astfel, am putea afirma că în procesul de traducere a cuvintelor-realități etnografice în ambele texte-țintă strategiile de traducere cel mai des utilizate sunt *adaptarea culturală* și *transferul direct*, precum și utilizarea lor în combinație cu alte strategii.

Analizând traducerea cuvintelor-realități sociopolitice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 85 de exemple în total, dintre care 30 de exemple din textul-sursă, 29 de exemple din textul-țintă 1 și 26 de exemple din textul-țintă 2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) textul-țintă 1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): adaptare culturală – 14 exemple (46,66%); termen supraordonat – 4 exemple (13,33%); explicare – 3 exemple (10%); omisiune – 1 exemplu (3,33%); combinație de strategii – 7 exemple (23,33%); eroare de traducere – 1 exemplu (3,33%);

b) textul-țintă 2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): adaptare culturală – 11 exemple (36,66%); termen supraordonat – 3 exemple (10%); explicare – 1 exemplu (3,33%); omisiune – 4 exemple (13,33%); combinație de strategii – 11 exemple (36,66%).

Adaptarea culturală s-a dovedit a fi strategia de traducere cel mai des utilizată în procesul de traducere a cuvintelor-realități sociopolitice în ambele texte-țintă.

Analiza a 1057 de exemple excerptate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, precum și din cele două traduceri dezvăluie faptul că traducătorii au adoptat o orientare către cultura-țintă, evidențiată prin alegerea strategiei de adaptare culturală. Prin aceasta, ei au încercat să asigure o corespondență între textul tradus și așteptările și normele culturale ale receptorului străin. În același timp, se observă că traducătorii au utilizat adesea transferul direct, păstrând semnele diacritice și elementele specifice culturii-sursă. Acest aspect poate fi interpretat ca o strategie de conservare a culturii textului-sursă, traducătorii dorind să transmită caracterul străin al textului și să atragă interesul receptorilor față de cultura-sursă. Deși traducerea cuvintelor-realități poate implica dificultăți, prin abordări creative și contextuale, traducătorii au reușit să păstreze esența și atmosfera specifică a operei lui I. Creangă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată în teză constă în elucidarea problemelor terminologice în ceea ce privește conceptul de cuvânt-realitate și în explicarea caracterului dificultăților de traducere a cuvintelor-realități. Ca urmare a realizării obiectivelor propuse în cadrul prezentei teze de doctorat privind aspectele semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din română în engleză în opera lui I. Creangă, am formulat următoarele:

Concluzii generale

1. În cercetarea de față evidențiem interdependența profundă dintre *limbă* și *cultură*, ilustrând complexitatea și influența reciprocă pe care aceste două domenii le exercită. Analizând diverse perspective și interpretări ale conceptului de *cultură*, propuse de către numeroși cercetători, am ajuns la concluzia că relația dintre *limbă* și *cultură* este esențială și inseparabilă în cadrul studiilor lingvistice și traductologice. Limba servește nu doar ca un instrument de comunicare, ci și ca un purtător al valorilor, al tradițiilor și al identității culturale, reflectând și transmițând specificitatea și originalitatea unei anumite comunități lingvistice și culturale. În același timp, cultura modelează evoluția și utilizarea limbii, contribuind la formarea unei legături strânse și complexe între aceste două aspecte fundamentale ale existenței umane. Această cercetare subliniază importanța cuvintelor-realități ca fiind elemente definatorii ale legăturii dintre limbă și cultură și evidențiază modul în care aceste lexeme își înscriu și transmit specificul cultural și național al unei comunități.

2. Explorarea conceptului de *tablou lingvistic al lumii* relevă legătura strânsă dintre limbă și cultură. Acest concept central subliniază rolul limbajului în transmiterea și modelarea percepțiilor și a valorilor culturale.

3. Traducerea cuvintelor și a sintagmelor cu anumite sugestii și referințe culturale constituie o problemă importantă și complicată de redare a coloritului și a particularităților culturale, problemă cu care traducătorii și lingviștii s-au confruntat încă de la formarea traductologiei ca disciplină științifică. Numeroasele studii și aserțiuni invocate în teză reflectă problematica definirii acestor cuvinte culturale și a trăsăturilor lor fundamentale, demonstrând actualitatea domeniului și a temei cercetate.

4. În baza studiului efectuat, ne-am convins de faptul că termenul *realia* este cel mai potrivit pentru a desemna cuvintele purtătoare de informație culturală, aparținând unei anumite culturi, limbi, țări, națiuni, localități etc. Cu toate acestea, având în vedere faptul că în studiile românești de traducere noțiunea în discuție este utilizată atât în forma sa latină *realia* (formă de plural), cât și în forma *realii* sub influența studiilor ruse, în această lucrare am optat pentru termenul *cuvinte-*

realități. Noțiunea de *cuvânt-realitate* se adaptează mai bine specificului morfologic și fonetic al limbii române și nu pune probleme de flexiune.

5. Studiile din domeniul traductologiei au evidențiat o gamă largă de perspective și interpretări asupra procesului de traducere literară. Această diversitate de viziuni reflectă complexitatea și subtilitățile implicate în transpunerea unei opere literare dintr-o limbă în alta.

6. Identificarea și compararea strategiilor de traducere a cuvintelor-realități ne-a permis să constatăm că acestea pot fi împărțite în două categorii: globale și locale.

7. În urma examinării detaliate a zece taxonomii elaborate de diferiți lingviști, am optat pentru adoptarea taxonomiei propuse de lingvista R. Leppihalme în cadrul analizei noastre expuse în capitolul 3 al lucrării. Alegerea acestei taxonomii se datorează structurii clare și sistemice, care facilitează clasificarea strategiilor de traducere și permite o analiză eficientă a corpusului de exemple.

8. Sinteza taxonomiilor realizate de către lingviști cu privire la cuvintele-realități ne-a permis să le analizăm conform următoarelor criterii: spațiu, timp și tematică și să concluzionăm că majoritatea clasificărilor au fost efectuate în baza criteriului tematic.

9. În opera *Amintiri din copilărie*, I. Creangă utilizează numeroase elemente specifice lingvoculturii românești pentru a contura imaginea unui sat tradițional, cum ar fi: proverbe și zicători, fragmente de cântece populare, expresii populare, vorbe de duh, cuvinte-realități. Acestea conferă textului un caracter național profund și un aspect de stil popular autentic. În același timp, aceste caracteristici distincte ale operei creează dificultăți în procesul de traducere în alte limbi.

10. Cuvintele-realități din corpusul selectat au fost împărțite în două categorii principale: cuvinte simple și unități sintagmatice. Cercetarea morfologică a relevat că lexemele simple sunt substantive, dat fiind caracterul lor preponderent denominativ. În ceea ce privește formarea cuvintelor-realități, au fost identificate procedee productive, cum ar fi derivarea și compunerea sintagmatică. Analiza corpusului a dezvăluit că, în proza memorialistică *Amintiri din copilărie*, cele mai frecvente au fost lexemele simple, urmate de unitățile sintagmatice.

11. Studiind opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am identificat 357 de exemple de cuvinte-realități: 1) cuvinte-realități geografice – 78 de exemple; 2) cuvinte-realități etnografice – 249 de exemple; 3) cuvinte-realități sociopolitice – 30 de exemple. Corpusul selectat ne-a permis să întocmim o clasificare proprie a cuvintelor-realități.

12. De asemenea, corpusul ales ne-a oferit posibilitatea să examinăm traducerea cuvintelor-realități din perspectiva aspectului semantico-funcțional, în special din perspectiva strategiilor de traducere la care au apelat traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd pentru traducerea cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. În procesul de analiză,

cuvintele-realități selectate din textul-sursă au fost comparate cu versiunea lor tradusă în *Memories of My Boyhood* de către A. Cartianu și R.C. Johnston și în *Recollections from Childhood* de către A.L. Lloyd. În total au fost analizate 1057 de exemple, dintre care 357 de exemple de cuvinte-realități din textul-sursă, 354 de exemple din textul-țintă 1 și 346 de exemple din textul-țintă 2.

13. Studiul comparativ ce a vizat traducerea exemplurilor de cuvinte-realități excerptate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* ilustrează faptul că traducătorii au avut tendința de a se orienta către cultura-țintă, adaptând textul tradus la așteptările și normele culturale ale receptorilor străini (*aclimatizare*). În același timp, transferul direct a fost folosit pentru a păstra elementele specifice culturii-sursă și pentru a sublinia caracterul străin al textului tradus (*alienare*). Prin utilizarea acestor strategii, traducătorii au reușit să găsească un echilibru între conservarea autenticității textului original și facilitarea înțelegerii și a aprecierii acestuia în contextul noii culturi și societăți.

Potrivit rezultatelor obținute în cadrul cercetării, **ipoteza** inițială, conform căreia procesul de traducere a cuvintelor-realități din limba română în limba engleză este influențat de diferențele lingvistice, culturale și contextuale dintre cele două limbi, este confirmată. Analiza a demonstrat că tabloul lingvistic și cultural specific fiecărei limbi joacă un rol esențial în determinarea modului în care aceste cuvinte sunt interpretate și transmise în limba-țintă. De asemenea, cercetarea a evidențiat că strategiile de traducere adoptate în procesul de transpunere a cuvintelor-realități în limba engleză pot varia semnificativ în funcție de contextul cultural și lingvistic al limbii-țintă. Această variabilitate în selectarea strategiilor de traducere influențează modul în care cuvintele-realități sunt interpretate și receptate de către publicul-țintă. Astfel, rezultatele cercetării confirmă faptul că procesul de traducere nu este un simplu transfer de cuvinte dintr-o limbă în alta, ci este puternic influențat de factori culturali, lingvistici și contextuali specifici fiecărei limbi implicate în proces.

Rezultatele cercetării ne-au permis să formulăm următoarele **recomandări** pentru abordările și investigațiile de perspectivă:

1) pentru studiile ulterioare considerăm oportună realizarea unui studiu care se va axa pe analiza detaliată a traducerii antroponimelor extrase din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. Această abordare ar oferi o mai bună înțelegere a strategiilor specifice utilizate în transpunerea adecvată a numelor proprii în limba-țintă;

2) materialul expus în prezenta teză de doctorat își poate găsi o implementare mai amplă în parcursul academic universitar, fiind aplicat în cadrul unor cursuri universitare de teorie și practică a traducerii, precum și ca suport pentru următoarele cercetări cu același subiect, pentru alte lucrări care ar dezvolta și ar examina în continuare problematica corespunzătoare;

3) modelul de analiză prezentat în această teză de doctorat poate fi extins și aplicat și în cazul altor texte din literatura română sau universală;

4) realizarea unor studii comparative între traducerile lucrărilor lui I. Creangă în diferite limbi străine.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. BOBOC, M. T. *Semnificația și funcția cuvintelor realii în proza lui Cinghiz Aitmatov*. În: Filologie rusă. București: Editura Universității din București, 2014, nr. 1, pp. 191-201. ISSN 1224-2993.
2. BRACKOB, A.K. *Mircea the Old: Father of Wallachia, Grandfather of Dracula*. Las Vegas: Center for Romanian Studies, 2020. 224 p. ISBN 1592110738/9781592110735.
3. CREANGĂ, I. *Amintiri din copilărie*. București/Chișinău: Internațional, 2002. 308 p. ISBN 973-8358-41-8/9975-74-395-1.
4. CREANGĂ, I. *Memories of My Boyhood, Stories and Tales*. Translated by A. Cartianu and R.C. Johnston. Bucharest: Minerva Publishing House, 1978 [citat: 10.06.2016]. Disponibil: <http://www.tkinter.smig.net/Romania/Creanga/index.htm>.
5. CREANGĂ, I. *Recollections from Childhood*. Translated by Lloyd A.L. London: Lawrence and Wishart, 1956. 124 p.
6. DIAZ CINTAS, J., REMAEL, A. *Audiovisual Translation: Subtitling*. London/New York: Routledge, 2014. 272 p. ISBN 978-1-900650-95-3.
7. DRUȚĂ, I. *Tehnici și strategii de traducere în versiunile românești ale romanului Maestrul și Margareta de Mihail Bulgakov*. În: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2019, nr. 3(54), pp. 112-118. ISSN 1857-0461.
8. FLOREA, S. *Ce sunt covrigii? Care este istoria covrigilor?* În: Shtiu, 2 septembrie 2021 [citat 22.04.2023]. Disponibil: <https://www.shtiu.ro/ce-sunt-covrigii-care-este-istoria-covrigilor-86085.html>.
9. IONESCU, M. *Covrigul – istorie și tendințe*. În: Daily Cotcodac, 11 aprilie 2014 [citat 22.04.2023]. Disponibil: <http://www.dailycotcodac.ro/2014/04/covrigul-istorie-si-tendinte/>.
10. LEPPihalme, R. *Translation strategies for realia*. In: Mission, Vision, Strategies, and Values: A Celebration of Translator Training and Translation Studies in Kouvola. Helsinki: Helsinki University Press, 2001, pp. 139-148. ISBN 951-570-504-5.
11. LIFARI, V. *Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală*. În: Intertext. Chișinău: ULIM, 2023, nr. 1(61), pp. 132-137. ISSN 1857-3711.
12. LUNGU-BADEA, G. *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria, practica și didactica traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2012. 221 p. ISBN 978-973-125-362-6.
13. LUNGU-BADEA, G. *Sur les realia, les culturèmes et les mêmes. Conceptualisation et traduction*. In: Les Hommes, l’Espace, la Nature: Questions traductologiques. 2022, 21 p.

14. MIHALACHE, D. D. *Aplicații ale teoriei compensației în traducerea poemelor lui Serghei Esenin* [citată 08.01.2018]. Disponibil: https://www.academia.edu/10076653/Applications_of_the_Compensation_Theory_in_the_translation_of_Serghey_Yesenin_s_poems.
15. NAGY, I. K. *Introducere în traductologie sau noțiuni și concepte fundamentale în teoria și practica traducerii*. Cluj-Napoca: Scientia, 2020. 376 p. ISBN 978-606-975-040-7.
16. NEWMARK, P. *A Textbook of Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall International, 1988. 306 p. ISBN 0-13-912593-0.
17. NICOLESCU, V. *Cei mai buni și cei mai gustoși – COVRIGII DE BUZĂU*. În: *Opinia*, 17 mai 2021 [citată 22.04.2023]. Disponibil: <https://observatorul.md/cei-mai-buni-si-cei-mai-gustosi-covrigii-de-buzau>.
18. PROSHINA, Z. *Theory of Translation (English and Russian)*. Vladivostok: Far Eastern University Press, 2008. 278 p. ISBN 5-7444-0957-2.
19. VENUTI, L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. New York: Taylor & Francis e-Library, 2004. 353 p.
20. ZBANȚ, L. *Abordarea traducerii literare prin prisma tabloului lingval al lumii*. În: *Lumina verbului matern: Profesorul și savantul Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2019, pp. 185-195.
21. ВИНОГРАДОВ, В. *Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)*. Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с. ISBN 5-7552-0041-6.
22. ВЛАХОВ, С., ФЛОРИН, С. *Непереводимое в переводе*. Москва: Международные отношения, 1980. 342 с.
23. ЛАТЫШЕВ, Л. *Технология перевода*. Москва: Издательский центр «Академия», 2005. 320 с. ISBN 5-7695-2020-5.
24. МАСЛОВА, В. *Лингвокультурология: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений*. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с. ISBN 5-7695-0745-4.
25. ТОМАХИН, Г. *Реалии-американизмы. Пособие по страноведению*. Москва: Высшая школа, 1988. 239 с.
26. Cambridge Dictionary, © 2024. Disponibil: <https://dictionary.cambridge.org/>.
27. DEX online, © 2004-2024. Disponibil: <https://dexonline.ro/>.
28. Merriam Webster, © 2024. Disponibil: <https://www.merriam-webster.com/>.

29. Oxford Learner's Dictionaries, © 2024. Disponibil:
<http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din străinătate:

1. IORDAN, Corina. *Translation of the Realia Words, Related to Ethnic Characterizations, in Ion Creangă's Text from Romanian into English*. В: Philology. Волгоград: Научное обозрение, 2021, № 1 (31), с. 46-51. ISSN 2414-4452.
2. Иордан, Корина. *Перевод слов-реалий, относящихся к труду, в тексте Иона Крянгэ с румынского на английский*. В: Филологический аспект: международный научно-практический журнал. Нижний Новгород: Научно-издательский центр «Открытое знание», 2021, № 1 (69), с. 152-160. ISSN 2412-8953.
3. IORDAN, Corina. *The Phonetic and Graphic Aspects of Realia-Words*. In: German International Journal of Modern Science. Satteldorf: Artmedia24, 2023, No. 62, pp. 39-42. ISSN 2701-8369/ISSN online 2701-8377.

Articole în reviste științifice din Registrul Național al revistelor de profil:

4. IORDAN, Corina. *Parcursul istoric și problematica conceptului de cuvânt-realitate în traducere*. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2017, nr. 10 (110), pp. 59-63. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
5. IORDAN, Corina. *Traducerea din română în engleză a cuvintelor-realități geografice din romanul lui Ion Creangă Amintiri din copilărie*. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2019, nr. 10 (130), pp. 93-97. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
6. IORDAN, Corina. *Abordarea pragmatică a cuvintelor-realități în teoria traducerii*. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2020, nr. 10 (140), pp. 136-144. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate peste hotare):

7. IORDAN, Corina. *Linguistic and Cultural Characteristics of Creangă's Speech*. In: „Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 1st International and Practical Conference. Tallinn, Estonia: Uhingu Teadus juhatus, No. 2 (38), 16-18 December 2020, pp. 520-525. ISBN 978-5-7983-4322-5.
8. IORDAN, Corina. *Translation of the Realia Words (Monetary and Measurement Units) in Ion Creangă's Text from Romanian into English*. In: „Science and Practice: Implementation to Modern Society”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 8th International and Practical Conference. Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., No. 3 (39), 26-28 December 2020, pp. 818-822. ISBN 978-0-216-01072-7.

9. IORDAN, Corina. *Definition of Translation, Translation Strategy, Translation Procedure, Translation Method, Translation Technique, Translation Transformation*. In: „Theory and Practice of Science: Key Aspects”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 1st International and Practical Conference. Rome, Italy: Dana, No. 42, 19-20 February 2021, pp. 473-485. ISBN 978-88-32012-34-7.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate în Republica Moldova):

10. IORDAN, Corina. *Interdependența dintre limbă și cultură*. În: „Eugen Coșeriu”: Colocviul internațional de științe ale limbajului. Chișinău, 13-14 octombrie 2018, pp. 258-265. ISBN 978-9975-142-05-2.

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională:

11. IORDAN, Corina. *Rolul cuvintelor-realități în diseminarea informației culturale*. În: „Integrare prin cercetare și inovare”: Conferința științifică națională cu participare internațională. Chișinău, 28-29 septembrie 2016, pp. 163-167. ISBN 978-9975-71-813-4.

12. IORDAN, Corina. *Clasificarea cuvintelor-realități în baza cercetărilor actuale*. În: „Norma limbii literare între tradiție și inovație”: Materialele Simpozionului științific cu participare internațională. Chișinău, 19 mai 2017, pp. 177-185. ISBN 978-9975-71-906-3.

13. IORDAN, Corina. *Conceptul de „cultură”: definiții și sensuri*. În: „Integrare prin cercetare și inovare”: Conferința științifică națională cu participare internațională. Chișinău, 9-10 noiembrie 2017, pp. 246-249. ISBN 978-9975-71-568-3.

14. IORDAN, Corina. *Clasificarea cuvintelor-realități din romanul lui Ion Creangă Amintiri din copilărie*. În: „De la monem la text: parametri lexico-semantici și discursivi”: Colocviul științific cu participare internațională. Chișinău, 1 decembrie 2018, pp. 215-221. ISBN 978-9975-71-986-5.

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale:

15. IORDAN, Corina. *Conceptul de cuvânt-realitate*. În: „Interconexiunea paradigmelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine”: Acta didactica. Materialele seminarului metodologic, ediția a 7-a. Chișinău, 19-20 ianuarie 2017, pp. 64-69. ISBN 978-9975-3168-3-5.

ADNOTARE

Autor: Iordan Corina

Tema: Interpretarea cuvintelor-realități din opera lui Ion Creangă tradusă în limba engleză. Teză de doctor în filologie, specialitatea 621.04. Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate; traductologie. Chișinău, 2024.

Structura tezei. Prezenta cercetare cuprinde adnotări în limbile română, engleză, rusă; lista abrevierilor; introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 199 de titluri; 6 anexe; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului. Textul de bază cuprinde 157 de pagini. Rezultatele obținute au fost publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: cuvânt-realitate, cuvânt-reală, element legat de cultură, concept specific culturii, item specific culturii, traducere, limba română, limba engleză, lingvocultură, tabloul lingvistic al lumii, tipologie, strategie de traducere, aspecte semantico-funcționale, Ion Creangă, Amintiri din copilărie, Memories of My Boyhood, Recollections from Childhood.

Domeniul de studiu: semantica lexicală, pragmatica, lexicografia, culturologia și traductologia.

Scopul cercetării: analiza strategiilor de traducere din română în engleză a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* prin prisma aspectelor semantico-funcționale.

Obiectivele cercetării:

- 1) realizarea unui studiu diacronic al conceptului de *cuvânt-realitate*;
- 2) examinarea aspectelor definitorii ale *cuvântului-realitate*;
- 3) analiza tipologiei și a criteriilor de clasificare a cuvintelor-realități în baza cercetărilor existente;
- 4) elaborarea propriei clasificări a cuvintelor-realități urmând criteriul tematic;
- 5) cercetarea specificităților lingvoculturale ale limbajului crengian;
- 6) identificarea cuvintelor-realități în opera lui I. Creangă și clasificarea acestora conform criteriului tematic;
- 7) analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din perspectiva strategiilor de traducere;
- 8) identificarea și compararea strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă.

Noutatea și originalitatea științifică: această cercetare aduce o contribuție semnificativă în domeniul studiilor literare și traductologice prin analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în două traduceri distincte: *Memories of My Boyhood* de A. Cartianu și R.C. Johnston și *Recollections from Childhood* de A.L. Lloyd.

Problema științifică soluționată: cercetarea noastră a contribuit la elucidarea problemelor terminologice în ceea ce privește conceptul de cuvânt-realitate și a explicat caracterul dificultăților de traducere a cuvintelor-realități.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării: sub aspect teoretic, lucrarea de față prezintă interes datorită analizei și sintetizării concepțiilor noi în lingvistică cu privire la cuvintele-realități. Sub aspect practic, rezultatele cercetării pot fi utilizate în cadrul unor proiecte de cercetare interdisciplinară, pot înlesni apariția de noi cercetări și pot constitui o platformă pentru potențialele teze de licență, de masterat și de doctorat.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele tezei au fost diseminate în articole și comunicări științifice elaborate de autor, care au fost prezentate în cadrul unor conferințe naționale și internaționale.

ANNOTATION

Author: Iordan Corina

Title: Interpreting the Realia-Words from Ion Creangă's Work Translated into English. Doctoral Dissertation in Philology, Specialty 621.04 Lexicology and Lexicography; Terminology and Specialized Languages; Translation Studies. Chişinău, 2024.

Structure of the dissertation. This research includes annotations in Romanian, English and Russian; the list of abbreviations; introduction; three chapters; general conclusions and recommendations; bibliography (199 sources); 6 appendices; declaration of assumption of liability; the author's CV. The main text contains 157 pages. The obtained results were published in 15 scientific articles.

Keywords: cuvânt-realitate, realia-word, culture-bound element, culture-specific concept, culture-specific item, translation, the Romanian language, the English language, linguaculture, linguistic picture of the world, typology, translation strategy, semantic and functional aspects, Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

Field of study: lexical semantics, pragmatics, lexicography, culturology and translation studies.

Purpose of study: analysing the translation strategies from Romanian to English of realia-words from I. Creangă's work *Amintiri din copilărie* through the prism of semantic and functional aspects.

Objectives of the paper:

- 1) conducting a diachronic study of the *realia-word* concept;
- 2) examining the defining aspects of the *realia-word*;
- 3) analysing the typology and criteria for classifying the realia-words based on existing research;
- 4) developing our own classification of realia-words following the thematic criterion;
- 5) researching the linguistic and cultural peculiarities of I. Creangă's speech;
- 6) identifying the realia-words in I. Creangă's work and classifying them according to the thematic criterion;
- 7) analysing the semantic and functional aspects of translating realia-words from the perspective of translation strategies;
- 8) identifying and comparing translation strategies for realia-words from I. Creangă's work.

Scientific novelty and originality: this research makes a significant contribution to the field of literary and translation studies by analysing the semantic and functional aspects of translating realia-words from I. Creangă's work *Amintiri din copilărie*, in two distinct translations: *Memories of My Boyhood* by A. Cartianu and R.C. Johnston, and *Recollections from Childhood* by A.L. Lloyd.

The solved scientific problem: our research contributed to clarifying terminological issues regarding the concept of realia-word and explained the nature of the translation challenges associated with realia-words.

Theoretical significance and practical value of this research: this paper is theoretically significant due to the analysis and synthesis of new linguistic concepts related to realia-words. From a practical perspective, the research results can be used in interdisciplinary research projects, facilitate the emergence of new studies and serve as a foundation for potential bachelor's, master's and doctoral theses.

Implementation of scientific results: The results of the dissertation were disseminated through articles and scientific presentations prepared by the author, which were presented at national and international conferences.

АННОТАЦИЯ

Автор: Иордан Корина

Тема: Интерпретация слов-реалий в переводе произведения Иона Крянгэ на английский язык. Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук, специальность 621.04 Лексикология и лексикография; специализированные языки и терминология; переводоведение. Кишинев, 2024.

Структура диссертации. Данное исследование включает аннотации на румынском, английском и русском языках; список сокращений; введение; три главы; общие выводы и рекомендации; библиографию из 199 наименований; 6 приложений; декларацию об ответственности; резюме автора. Основной текст – 157 страниц. Полученные результаты опубликованы в 15 научных работах.

Ключевые слова: *cuvânt-realitate*, слово-реалия, культурно связанный элемент, специфический культурный концепт, специфический культурный элемент, перевод, румынский язык, английский язык, лингвокультура, языковая картина мира, типология, стратегия перевода, семантико-функциональные аспекты, Ион Крянгэ, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

Область исследования: лексическая семантика, прагматика, лексикография, культурология и переводоведение.

Цель исследования: анализ стратегий перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ *Amintiri din copilărie* с румынского на английский язык с точки зрения семантико-функциональных аспектов.

Задачи исследования:

- 1) проведение диахронического исследования понятия *слова-реалии*;
- 2) изучение определяющих аспектов *слов-реалий*;
- 3) анализ типологии и критериев классификации слов-реалий на основе существующих исследований;
- 4) разработка собственной классификации слов-реалий, следуя тематическому критерию;
- 5) исследование лингвистических и культурных особенностей языка И. Крянгэ;
- 6) выявление слов-реалий в произведении И. Крянгэ и их классификация в соответствии с тематическим критерием;
- 7) анализ семантико-функциональных аспектов перевода слов-реалий с точки зрения стратегий перевода;
- 8) выявление и сравнение стратегий перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ.

Научная новизна и оригинальность: данное исследование вносит значительный вклад в область литературоведения и переводоведения путём анализа семантико-функциональных аспектов перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ *Amintiri din copilărie* на основе двух различных переводах: *Memories of My Boyhood* А. Картяну и Р.К. Джонстона, и *Recollections from Childhood* А.Л. Ллойда.

Решённая научная проблема: наше исследование способствовало прояснению терминологических проблем, связанных с понятием слова-реалии и объяснило характер специфики их перевода.

Теоретическая и прикладная значимость работы: в теоретическом аспекте, данное исследование представляет интерес в связи с анализом и синтезом новых концепций в лингвистике относительно слов-реалий. С практической точки зрения, результаты исследования могут быть использованы в междисциплинарных исследовательских проектах, способствовать появлению новых изысканий и быть основой для дальнейших дипломных, магистерских и докторских работ.

Внедрение научных результатов: результаты исследования были представлены на национальных и международных конференциях и опубликованы в сборниках статей по итогам данных конференций, а также в специализированных журналах.

IORDAN CORINA

**INTERPRETAREA CUVINTELOR-REALITĂȚI DIN OPERA
LUI ION CREANGĂ TRADUSĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ**

**621.04 LEXICOLOGIE ȘI LEXICOGRAFIE; TERMINOLOGIE ȘI
LIMBAJE SPECIALIZATE; TRADUCTOLOGIE**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 25 ex.